

Lønnsfordeling i grønn sektor

Bård Jordfald, Fafo

I dette faktaflaket analyseres lønnsfordeling innenfor grønn sektor (jordbruks- og gartnerivirksomhet). I 2010 ble Overenskomsten for jordbruks- og gartnerinæringene allmenngjort, og siden har det vært ulovlig å lønne under lønnsattsene som Tariffnemnda i etterkant av tariffrevisjonene har gjort gjeldende for grønn sektor.

Faktaflaket ser nærmere på hvor mange arbeidsforhold det var som hadde lønn under allmenngjorte sats, hvor mange arbeidsforhold det var som lå på eller rett over allmenngjort sats og hvor mange arbeidsforhold det var som lå godt over de allmenngjorte sattsene. Videre ser vi på hvordan lønningene varierte etter kjennetegn på arbeidstakerne som utførte arbeidsforholdene.

Om statistikken

Analysene bygger på Statistisk sentralbyrås (SSB) lønnsstatistikk fra september 2018. Disse forutsetningene er lagt til grunn:

- Lønnsbegrepet som er brukt er *avtalt lønn*, som er utbetalt lønn ved tellingstidspunktet. Kvalifikasjonstillegg/kompetansetillegg og andre faste personlige tillegg er med. Uregelmessige tillegg, bonus eller overtid er ikke med i avtalt lønn.
- Noen arbeidstakere jobber på timelønnsbasis andre har fast månedslønn. SSB opererer med månedslønn i sin lønnsstatistikk. Overenskomstene derimot opererer oftest med timelønnsatts og det samme gjøres i allmenngjøringsforskriften. For å komme fram til timelønn, legges det til grunn en heltidsekvivalent på 162,5 timer per mnd.
- Arbeidstid som er lagt til grunn er avtalt arbeidstid per uke. Denne skal rapporteres månedlig inn av arbeidsgiver gjennom a-ordningen. Ettersom mange arbeidsgivere ikke gjør dette, har SSB utviklet metoder for å omregne avtalt arbeidstid per uke, der de finner store avvik. SSBs kvalitetssikring¹ er også lagt til grunn i våre framstillinger.
- Det er kun arbeidstakere i aldersintervallet 20–60 år som er tatt med.
- Noen få arbeidstakere var registrert med over 50 timer avtalt arbeidstid i løpet av en uke. Disse er utelatt.

¹ (www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/ny-metode-gir-bedre-informasjon-om-arbeidstid)

Lønnsstatistikken omfatter ikke alle

Lønnsstatistikken dekker lønnstakere som er ansatt i virksomheter i Norge, noe som også betyr at den ikke omfatter:

- Selvstendig næringsdrivende
- Utsendte arbeidstakere fra virksomheter i andre land, som jobber på oppdrag i Norge
- Innleide arbeidstakere fra bemanningsbyråer

Lønnsfordeling i grønn sektor

Innenfor jordbruk og gartnerier, grønn sektor, er allmenngjøringsvedtakene gjort etter alder (over eller under 18 år), og etter hvor lenge man skal være ferie- eller innhøstningshjelp. Det er egne satser for de som jobber opp til 3 måneder, og for de som jobber fra 3 til 6 måneder. De som jobber lenger enn 6 måneder, skal ha lønn som fast ansatte (ufaglært arbeidstaker). Vi ser bort fra arbeidstakere under 18 år, og retter søkelyset mot voksne arbeidstakere. Tariffnemnda vedtok følgende satser, gjeldende fra 1. juni 2017:

- Over 18 år: ansatt inntil 12 uker: 115,15 kroner i timen.
- Over 18 år: ansatt mellom 12–24 uker (3–6 md.): 120,65 i timen.
- Arbeidstakere over 18 år som er ansatt mer enn 6 mnd. skal ha lønn som ufaglært fast ansatt: 135,05 i timen.

Det foreligger tre forskjellige satser avhengig av lengden på arbeidsforholdet. *I statistikkgrunlaget er det ingen kjennetegn på hvor lenge arbeidsforholdet har vart – kun at man har hatt lønn i observasjonsmåneden.* Derfor er det laget tre forskjellige framstillinger for grønn sektor.

Felles for alle tre framstillingene (se figur 1. til 3.) er avgrensningen på yrkesfelt 6 (yrker innen jordbruk, skogbruk og fiske) og yrkesfelt 9 (yrker uten krav til utdanning). Avgrensningen etter standard for næringsgruppering (SN2007) er: Nace 1.1 dyrking av ettårige vekster, Nace 1.2 dyrking av flerårige vekster, Nace 1.3 planteforering, og Nace 1.6 tjenester tilknyttet jordbruk m.m.

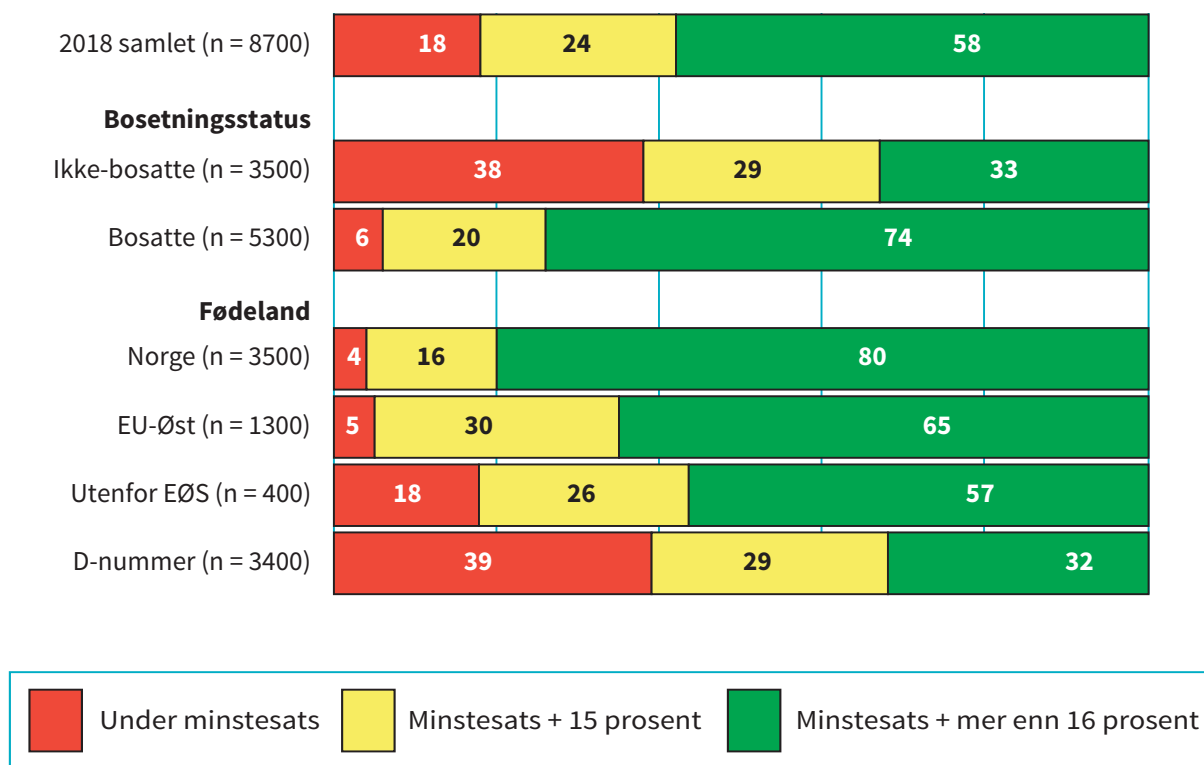
Lønnsfordelingene er gjort etter lønnstakerens fødeland, og for bosetningsstatus. Det finnes en del arbeidstakere som ikke har registrert fødeland. Det betyr som oftest at de er nyankome og har blitt utstyrt med et D-nummer. Et D-nummer er et midlertidig identitetsnummer som kan tildeles utenlandske personer som i utgangspunktet skal oppholde seg i Norge mindre enn seks måneder. Tilsvarende er det koblet på om man er registrert som bosatt eller ikke i Norge. At man har D-nummer som «fødeland» og er registrert som ikke-bosatt, betyr i praksis at man nylig har kommet til Norge og slik sett er en fersk arbeidstaker. Det å ha D-nummer og være ikke-bosatt er ikke gjensidig utelukkende. De fleste – men ikke nødvendigvis alle – av de ikke-bosatte er også registrert med D-nummer som «fødeland».

I framstillingene er det tre kategorier av fødeland som brukes (i tillegg til D-nummer). Norge, EU-Øst og Utenfor EØS. Gjennomgående har arbeidstakere fra nordiske naboland og de opprinnelige EU-landene (EU18) et lønnsnivå mer eller mindre tilsvarende det norskfødte har. Innslaget av lønnstakere fra disse landene er heller ikke stort i

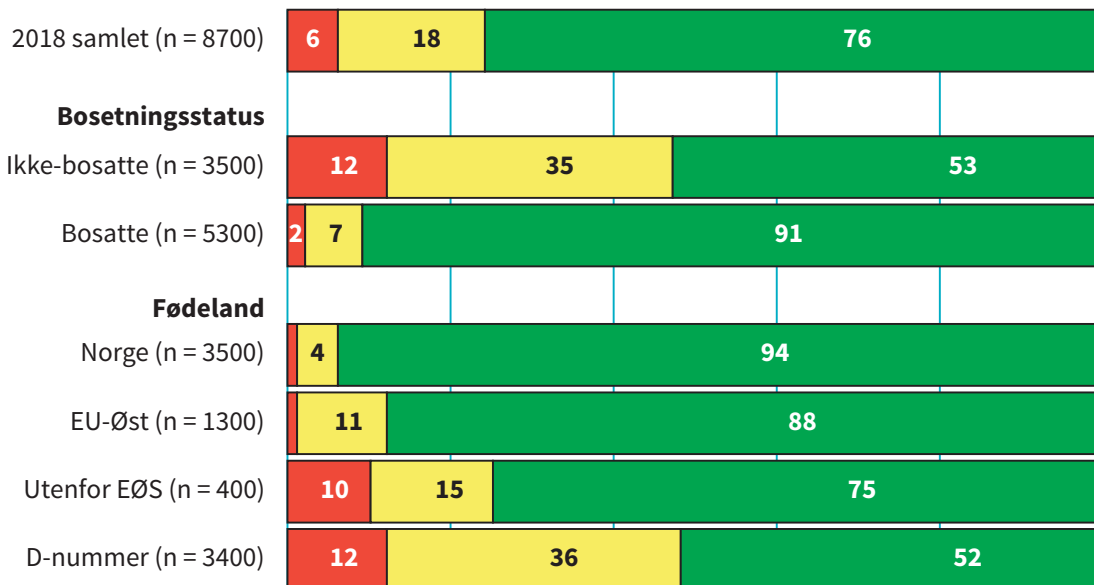
grønn sektor. EU-Øst gjenspeiler EU-utvidelsene fra 2004, og er som oftest arbeidstakere født i Polen eller i ett av de baltiske landene. «Utenfor EØS» gjelder alle som er født utenfor EU, uavhengig om det er et asiatisk, europeisk, amerikansk eller afrikansk land.

Som det framkommer av de tre figurene varierer fordelingen etter hvilken minstesats man legger til grunn. Som nevnt foran gir ikke datasettet mulighet til å kontrollere for arbeidsforholdets varighet. Felles for alle er at andelen arbeidstakerne som ligger under eller rett over minstesats, er størst blant arbeidstakere med D-nummer og blant ikke-bosatte arbeidstakere. Legger man den laveste lønnsatsen til grunn (115 kroner) lå 36 prosent på eller rett over denne, blant ikke-bosatte/D-nummer. Legger man høyeste lønnsats til grunn (135 kroner) lå 39 prosent under satsen, mens 29 prosent lå på eller rett over satsen. Avslutningsvis kan man kontrafaktisk an tenke seg alternative utfall, både i form av hva lønnsnivået for disse arbeidstakerne ville ha vært uten allmenngjøring – og hva lønnsnivået deres kunne ha blitt dersom man fjernet den eksisterende allmenngjøringen.

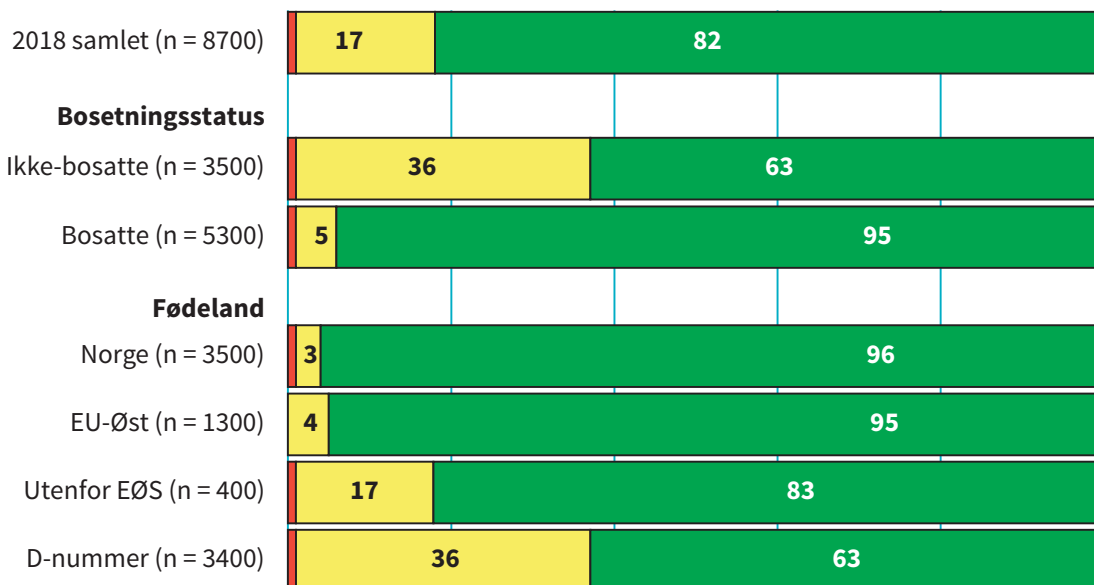
Figur 1. Avtalt lønn per time – Antall lønnsforhold i grønn sektor. 20–60 år. Minstesats 135 kroner timen (vært ansatt mer enn 6 mnd.). 2018, manuelle yrker (STYRK98=6 og 9). Etter bosetningsstatus og fødeland. SSB lønnsstatistikk 2018, egne beregninger.

Figur 2. Avtalt lønn per time beregnet med minstesats 121 kroner timen (vært ansatt mer 3–6 mnd). 2018, manuelle yrker (STYRK98=6 og 9). grønn sektor. 20–60 år. Etter bosettingsstatus og fødeland. SSB lønnsstatistikk 2018, egne beregninger

Figur 3. Avtalt lønn per time beregnet med minstesats 115 kroner timen (vært ansatt opp til 3 mnd.). 2018, manuelle yrker (STYRK98=6 og 9). grønn sektor. 20–60 år. Etter bosettingsstatus og fødeland. SSB lønnsstatistikk 2018, egne beregninger.

Faktaflaket er utarbeidet for LO